



**DE TOEKOMST VAN DE
ADVIESCOMMISSIE RUIMTELIJKE KWALITEIT
HAARLEM**

een onderzoek in opdracht van de gemeente Haarlem

José van Campen woord en plaats

22 april 2021

Inhoud

1. Het onderzoek	3
2. Ruimtelijke kwaliteitsadvisering onder de Omgevingswet	4
3. Bevindingen	7
3.1 Beleid	7
3.1.1 Organisatie, processen, taken en verantwoordelijkheden	7
3.1.2 Inhoud	8
3.2 Observatie ARK-vergadering	8
3.2.1 Voorbereiding	8
3.2.2 Planbehandeling	8
3.2.3 Sfeer	9
3.2.4 Adviezen	10
3.3 Interviews	12
3.3.1 Meerwaarde van een onafhankelijke deskundige adviescommissie	12
3.3.2 Duidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden	13
3.3.3 Sturing op kwaliteit	15
3.3.4 Wat is de reikwijdte van de advisering?	17
3.3.5 Welke plannen zouden naar de commissie moeten?	18
3.3.6 Het adviesstelsel, welke adviesrollen heeft Haarlem nodig?	20
3.3.7 Samenstelling commissie	22
3.3.8 Competenties	22
3.3.9 Participatie en draagvlak	23
4. Invalshoeken voor de nieuwe ARK	24
4.1 Verkenning van verschillende invalshoeken	24
4.2 De dagelijkse veranderingen van de stad	25
4.3 De beschermde gebieden en gebouwen	26
4.4 De grote ontwikkelingen	28
5. Aanbevelingen	29
5.1 Maatschappelijke doelen en kwaliteitsambities	29
5.2 Regie van de kwaliteitsregie	30
5.3 Kaderen van de kwaliteitsregie	30
5.4 De toekomst van de ARK	31
Bijlage 1: Overzicht van geïnterviewden	33
Bijlage 2: De vragen voor de interviews	34

1. Het onderzoek

Aanleiding

Ruimtelijke kwaliteit is een belangrijke ambitie van de gemeente Haarlem. Het omvat erfgoed, stedenbouw, landschap/openbare ruimte en architectuur. Het speelt op verschillende schaalniveaus, van de stad en het omringende landschap als geheel, naar wijken en buurten, lange lijnen, bouwwerken en de detaillering daarvan. De gemeente heeft veel deskundigheid over aspecten van ruimtelijke kwaliteit in huis, met name bij de afdeling Omgevingsbeleid (OMB) en de stadsarchitect. De gemeente heeft ook een onafhankelijke adviescommissie voor ruimtelijke kwaliteit, de ARK. Het afgelopen jaar is niet gemakkelijk geweest met een voorstel over mogelijke bezuinigingen, stroef verlopende samenwerking met interne en externe partijen en het vertrek van een voorzitter en een interim-voorzitter. In afwachting van het denkproces over hoe te handelen na dit vertrek, is de ARK gevraagd om even niet te handelen en dat heeft ertoe geleid dat de advisering tijdelijk wordt waargenomen door een interim-ARK via MOOI Noord-Holland.

Onderzoeksopdracht

De gemeente heeft zelfstandig planoloog José van Campen opdracht gegeven te onderzoeken hoe de kwaliteitsadvisering onder de Omgevingswet goed georganiseerd kan worden. Het onderzoek richt zich vooral op de toekomst. Welke mogelijkheden biedt de Omgevingswet? Wat heeft Haarlem nodig aan kwaliteitsadvisering? Hoe kan de taakverdeling tussen de ARK en de betrokken afdelingen OMB en Vergunningen, Toezicht & Handhaving (VTH) worden ingevuld? Hoe verhoudt de ARK zich tot de Stadstafel? Wat zijn de randvoorwaarden voor een goed functionerende ARK en welke deskundigheden en competenties zijn noodzakelijk. Natuurlijk spelen de lessen uit het recente verleden een rol bij het beantwoorden van deze vragen, maar de blik is daarbij steeds op de toekomst gericht.

Aanpak

Het onderzoek vond plaats tussen maart 2020 en maart 2021. De eerste fase bestond uit bestudering van beleidsdocumenten met betrekking tot de Haarlemse ruimtelijke kwaliteitsadvisering. In de tweede fase werd een online vergadering van de interim-ARK geobserveerd en werd *input* van betrokkenen verzameld. Er werden diepte-interviews gehouden met ambtenaren, de gemandateerde van de interim-ARK en de leden van de ARK. De geïnterviewde personen zijn geselecteerd door de gemeente. De interviews waren vertrouwelijk en hebben deels fysiek en deels online plaatsgevonden. De geïnterviewden kregen tevoren een uitleg met vragenlijst toegezonden. Van elk interview is een verslag gemaakt dat ter goedkeuring aan de geïnterviewde is voorgelegd. De gefiatteerde verslagen zijn als vertrouwelijke bijlage van dit advies aangeboden aan de opdrachtgever. In de derde en laatste fase werden de resultaten geanalyseerd. In nauwe samenwerking met medewerkers van de gemeente werd daarna een aantal invalshoeken uitgewerkt voor de toekomst van de ARK. Dit alles leidt tot een advies voor de keuzes die gemaakt kunnen worden met betrekking tot de toekomst van het Haarlemse ruimtelijk kwaliteitsbeleid en de ARK.

Opbouw van deze rapportage

In hoofdstuk 2 van deze rapportage wordt kort beschreven welke verplichtingen en mogelijkheden de Omgevingswet gaat bieden voor de ruimtelijke kwaliteitsadvisering, als

denkkader voor de volgende hoofdstukken. In hoofdstuk 3 worden de bevindingen beschreven, achtereenvolgens van de documentstudie, de observatie en de interviews. De bevindingen van de interviews zijn veralgemeniseerd en geanonimiseerd. Het hoofdstuk geeft een caleidoscopisch beeld van de opvattingen over de ruimtelijke kwaliteitsadviesing in Haarlem. Opvallend was de grote betrokkenheid van de geïnterviewden. Velen hebben benadrukt dat dit onderzoek een goed initiatief is en willen ook bij de uitwerking betrokken zijn. In hoofdstuk 4 worden de invalshoeken beschreven die samen met medewerkers van de gemeente zijn opgesteld. Op basis van de bevindingen en de invalshoeken worden in het laatste hoofdstuk de aanbevelingen geformuleerd.

Voor de duidelijkheid wordt in deze rapportage gesproken over de oude ARK (tot april 2020), de interim-ARK (vanaf april 2020) en de nieuwe ARK (na de beslissing over de toekomstige situatie). Hiermee is geen waardeoordeel bedoeld.

2. Ruimtelijke kwaliteitsadviesing onder de Omgevingswet¹

Omgevingskwaliteit

Onder de Omgevingswet (Ow) verandert het wettelijke stelsel voor de ruimtelijke kwaliteitsadviesing. De begrippen welstand, erfgoed en ruimtelijke kwaliteit worden samengevoegd en verbreed tot het nieuwe begrip omgevingskwaliteit. Omgevingskwaliteit 'duidt op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Het gaat daarbij zowel om de menselijke beleving van de fysieke leefomgeving als om de intrinsieke waarden die de maatschappij toekent aan de identiteit van gebieden en aan dier- en plantensoorten.'²

Omgevingskwaliteit wordt in de wet niet verder gedefinieerd omdat de invulling ervan tijd- en plaatsgebonden is. Dat betekent dat het begrip op lokaal niveau moet worden afgebakend en ingevuld.

De zorgplicht voor goede omgevingskwaliteit ligt vrijwel geheel op lokaal niveau. Het Rijk stelt slechts regels over omgevingskwaliteit als er sprake is van een nationaal belang of een internationale verplichting. Dat speelt voor cultureel erfgoed, werelderfgoed en natuur. Andere aspecten van omgevingskwaliteit, in het bijzonder architectonische kwaliteit van bouwwerken, de stedenbouwkundige kwaliteit en de kwaliteit van het landschap, moeten worden beschermd door de gemeenten en provincies in hun eigen regelgeving.³

Gemeenten moeten het begrip omgevingskwaliteit inhoud geven in de omgevingsvisie, het omgevingsplan en desgewenst aanvullend beleid of instrumenten. Dit kan ofwel als

¹ Dit hoofdstuk is gebaseerd op de *Handreiking Adviesstelsel Omgevingskwaliteit* en de *Modelverordening op de gemeentelijke adviescommissie*, beiden gepubliceerd door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Zie <https://vng.nl/publicaties/handreiking-adviesstelsel-omgevingskwaliteit>

² Bron: Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 33 962, nr. 3, Memorie van Toelichting bij de Omgevingswet p.63.

³ Bron: Beantwoording schriftelijke vragen over ontwerp Omgevingsbesluit dd 3-11-2016.

voortzetting van het huidige beleid, ofwel als nieuw, integraler, beleid voor goede omgevingskwaliteit.

De gemeentelijke adviescommissie

De taken en bevoegdheden van de huidige adviescommissie(s) voor welstand, ruimtelijke kwaliteit en erfgoed vervallen van rechtswege bij de inwerkingtreding van de Ow. Ter continuering van de advisering moet de gemeente een nieuwe gemeentelijke adviescommissie instellen. Op de langere termijn is het gewenst dat gemeenten hun adviesstelsel doorontwikkelen in de geest van de Omgevingswet: een gemeentelijke adviescommissie met een brede adviestaak die zoveel mogelijk aan de voorkant van ruimtelijke processen adviseert en initiatiefnemers uitdaagt en inspireert.⁴

De gemeentelijke adviescommissie adviseert het gemeentebestuur. Het doel van de advisering is ertoe bij te dragen dat de besluiten van het gemeentebestuur van een zo hoog mogelijke kwaliteit zijn.⁵ Dit betekent dat deze besluiten berusten op de juiste feiten, waar mogelijk aansluiten bij belangen en wensen van maatschappelijke groeperingen en rekening houden met de belangen van individuele burgers.⁶ Het advies van de commissie is niet bindend, maar het college mag er wel zwaarwegend belang aan toekennen mits het advies deugdelijk is naar inhoud en wijze van totstandkoming.

De wettelijke taken van de gemeentelijke adviescommissie zijn:

- het uitbrengen van advies over vergunningaanvragen met betrekking tot rijksmonumenten⁷, en
- het uitbrengen van advies over een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een andere activiteit, in door de raad (in het omgevingsplan) aangewezen gevallen of als het college van burgemeester en wethouders daartoe aanleiding ziet⁸, en
- het uitbrengen van advies over het ontwikkelen van beleid als het college van burgemeester en wethouders daartoe aanleiding ziet.

De instelling van de gemeentelijke adviescommissie en de benoeming van commissieleden is een taak van de gemeenteraad. De samenstelling van de commissie dient zodanig te zijn dat een onafhankelijk en deskundig oordeel kan worden gevormd. Leden van het gemeentebestuur kunnen geen lid zijn van de commissie, ambtenaren wel.

Enkele leden van de commissie moeten deskundig zijn op het gebied van de monumentenzorg. Daaronder valt deskundigheid op het gebied van cultuurhistorie, bouw- en architectuurhistorie, restauratie, landschap en stedenbouw.⁹

De adviezen van de gemeentelijke adviescommissie moeten deugdelijk gemotiveerd zijn en schriftelijk openbaar worden gemaakt. De vergaderingen moeten openbaar zijn tenzij dat in

⁴ Zoals bedoeld in motie Veldman en Albert De Vries, Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 33 962, nr. 120.

⁵ Afdeling 3.3 van de Algemene wet bestuursrecht.

⁶ Memorie van toelichting bij de Algemene wet bestuursrecht.

⁷ Uitgezonderd archeologische rijksmonumenten, zie artikel 17.9 Ow.

⁸ Artikel 17.9, tweede lid, in samenhang met artikel 16.15, tweede lid, van de Ow en artikel 4.22 van het Omgevingsbesluit.

⁹ Memorie van Toelichting bij de Omgevingswet.

strijd is met specifieke belangen. En de commissie moet de gemeenteraad elk jaar een verslag toezenden over de door haar verrichte werkzaamheden.

Reikwijdte van de advisering

De context en de reikwijdte van de advisering moeten op lokaal niveau worden ingevuld. In grote lijn zijn er drie benaderingen voor de reikwijdte: smal, breed of integraal.¹⁰

- Smal: de advisering is voornamelijk gericht op individuele objecten zoals monumenten en bouwwerken. Voorbeelden: monumentenadvies, advies over het uiterlijk van bouwwerken, advies bij repressief toezicht op bestaande bouwwerken.
- Breed: de advisering is primair gericht op gebiedsopgaven, gebiedskenmerken, stedenbouw en landschap, ruimtelijke inpassing van ontwikkelingen, evenwicht tussen ruimtelijke schaalniveaus. Voorbeelden: advies over bescherming en ontwikkeling van cultureel erfgoed in een gebied, advies over het bevorderen en beschermen van landschappelijke en stedenbouwkundige waarden.
- Integraal: de advisering is primair gericht op samenhangende netwerken, stromen en lagen in de fysieke leefomgeving; het samenbrengen van gezondheid, veiligheid en omgevingskwaliteit; het samengaan van natuur en cultuur; zowel fysieke als sociale componenten. Voorbeelden: advies over evenwichtige toedeling van functies aan locaties, advies over alle aspecten van omgevingskwaliteit zoals benoemd in de omgevingsvisie.

Beleidskader

Het advieskader van de gemeentelijke adviescommissie is omschreven in de Omgevingswet.¹¹ De commissie baseert haar advies, voor zover van toepassing, op de omgevingsvisie, het omgevingsplan, de beleidsregels voor het uiterlijk van bouwwerken en de beoordelingsregels voor rijksmonumentenactiviteiten.¹²

In het algemeen geldt: hoe vroeger in het planvormingsproces, hoe integraler en vrijer de advisering kan of zelfs moet zijn. Meestal is de omgevingsvisie dan richtinggevend. Maar hoe verder men in het proces richting (vooroverleg over) een vergunningaanvraag komt, hoe strikter de commissie gebonden is aan de beoordelingsregels uit de regelgeving en het omgevingsplan.¹³

Voor erfgoed geldt dat de beoordelingsregels voor een aanvraag omgevingsvergunning voor een rijksmonumentenactiviteit zijn vastgelegd in de Ow (artikel 5.18/5.22) en het Besluit kwaliteit leefomgeving (artikel 8.80). De beoordelingsregels voor ingrepen in beschermde gezichten en ingrepen aan, in of bij gemeentelijke monumenten en ander waardevol erfgoed moeten vastgelegd worden in het omgevingsplan en daaraan gekoppelde beleidsregels.

Voor alle andere activiteiten moeten de beoordelingsregels ook in het omgevingsplan worden vastgelegd. Deze kunnen verder worden uitgewerkt in beleidsregels, zoals voor het uiterlijk van bouwwerken.

¹⁰ Gebaseerd op: *Omgevingskwaliteit en ruimte*, J. van Campen, 2018, Amsterdam, Berghauser Pont Publishing

¹¹ Omgevingswet artikel 17.9 3^e lid

¹² Besluit kwaliteit leefomgeving, artikel 8.80

¹³ Besluit kwaliteit leefomgeving, artikel 8.0a

In de overgangsfase vanaf het inwerkingtreden van de Ow tot uiterlijk 2029 moet de gemeente het tijdelijke deel van het omgevingsplan ombouwen naar een nieuw omgevingsplan. Daarbij zal steeds de vraag zijn bij welke activiteiten een kwaliteitsadvies gewenst is en wat daarvoor de beoordelingsregels zijn.

3. Bevindingen

3.1 Beleid

3.1.1 Organisatie, processen, taken en verantwoordelijkheden

In de *Nota Ambtelijk Mandaat* uit 2013 werd een scheiding aangebracht tussen de welstandstoets voor reguliere aanvragen die op ambtelijk niveau gedaan kan worden, en de advisering door de ARK. Het doel hiervan was om de ARK meer in te zetten waarvoor zij vooral bedoeld is: adviseren op hoofdlijnen over (integrale) ruimtelijke kwaliteit en adviseren rondom gemeentelijke en rijksmonumenten. De Nota omschrijft welke grote projecten wél naar de ARK gaan:

- Plannen van meer dan één woning of meer dan 1000 m².
- Plannen waarbij sprake is van een politiek gevoelig belang, een groot maatschappelijk belang of een groot economisch belang.
- Transformaties binnen en buiten bestaand stedelijk weefsel, gebiedsvisies, stedenbouwkundige programma's van eisen, ingrijpende infrastructurele werken, grootschalige woningbouwplannen of middelgrote plannen in gevoelige gebieden, monumentale structuren als integraal onderdeel van de stad en ten slotte brede visieontwikkeling of thema's op de stad zelf.

De *Verordening Ark 2014* en het bijbehorende *Huishoudelijk Reglement ARK* laten zien dat de gemeente Haarlem inzet op brede, vroege advisering door de ARK. Het gaat om geïntegreerde welstands- en monumenten advisering, maar vooral om advisering over de ruimtelijke kwaliteit in brede zin. De verordening is verrassend actueel in het licht van de Omgevingswet. Het is precies de brede, vroege advisering waar de Tweede Kamer op heeft aangedrongen.

In de bijgestelde nota *Werkwijze voor de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit en stadsbouwmeester* uit 2017 wordt de ARK iets meer in richting van de advisering over vergunningaanvragen geduwd. Het onafhankelijk advies op de ruimtelijke kwaliteit bij projecten en bouwaanvragen wordt verricht door de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit. Er worden twee 'kamers' voorgesteld, Kamer 1 voor de daadwerkelijke aanvraag (meerdere manieren van afhandeling mogelijk, afhankelijk van aard van aanvraag) en Kamer 2 voor het (voor)overleg met de ARK. Dit wordt gecombineerd met een vernieuwde werkwijze met openbare vergaderingen, ateliers als nieuwe vorm van interactie met de stad en een meer naar buiten gerichte werkwijze.

Daarnaast houdt de stadsbouwmeester een brede onafhankelijke adviesfunctie. Hij of zij treedt op als adviseur bij (groot) stedelijke ontwikkelingen, adviseert over de samenhang in

de openbare ruimte en geeft inzet bij de voorbereiding van projecten. De stadsbouwmeester is adviseur van het college en van de ARK.

Uit de interviews blijkt dat deze vernieuwingen nooit zijn doorgevoerd. Dat is jammer omdat hier de basis had kunnen liggen voor een onderscheid in adviesrollen, zoals momenteel door de VNG, de RCE en de FRK wordt gepropageerd.

3.1.2 Inhoud

De twee delen van de *Nota Ruimtelijke Kwaliteit Haarlem* (NRK) en de *Nota DAK* vormen de inhoudelijke basis voor de welstandsadvisering. De nota's dateren uit 2012 en zijn nooit geactualiseerd. Wel zijn ze op veel plekken aangevuld met beeldkwaliteitsplannen. Bovendien is er nieuw beleid dat niet is opgenomen in de NRK, zoals de Cultuurhistorische Hoofdstructuur en beleid voor de wederopbouw wijken. Openbare ruimte en de ruimtelijke aspecten van duurzaamheidsmaatregelen ontbreken in de NRK. Een inhoudelijke update lijkt zeker noodzakelijk.

De opzet in twee delen biedt wel mogelijkheden voor een werkwijze die aansluit bij de Omgevingswet. Het tweede deel met de beoordelingskaders en gebiedsbeschrijvingen is in feite het regulatieve deel. Het vangnet. Dit zou gebruikt kunnen worden voor a) het formuleren van algemene regels in het omgevingsplan voor activiteiten die vergunningvrij zijn en b) als beleidsregels voor het uiterlijk van bouwwerken voor de kleinere, binnenplanse vergunningplichtige initiatieven. Als deze helder genoeg zijn, kunnen ze gebruikt worden voor de ambtelijke welstandstoets.

Het eerste deel met de beschrijving van kernkwaliteiten en Gouden Regels is het faciliterende deel. Het stimuleren. Dit leent zich voor het overleg in de vroege fasen, voor grote ingrepen, buitenplanse initiatieven. Dit deel zou een brugfunctie kunnen vervullen tussen omgevingsvisie en omgevingsplan.

3.2 Observatie ARK-vergadering

Op 7 september 2020 is een online vergadering van de interim-ARK geobserveerd. Het was de eerste vergadering na de zomervakanties en alle leden waren aanwezig. Hieronder worden enkele observaties beschreven, met de kanttekening dat dit een persoonlijke impressie is van slechts één vergadering.

3.2.1 Voorbereiding

De agenda is tot op de minuut ingedeeld en alle bezoekers hebben een link gekregen om op hun moment in te loggen. De historie van de planbehandelingen is opgenomen op de agenda zodat alle commissieleden weten wat er eerder is geadviseerd, ook als dat door de oude ARK is gebeurd of als er plaatsvervaarders waren. De vergadering begint met een korte inventarisatie van wat er op de agenda staat, welke bezoekers verwacht worden en waar de knelpunten liggen. Ook wordt een aantal gemandateerde plannen kort besproken, waarbij de gemandateerd knelpunten of twijfels inbrengt en feedback en rugdekking krijgt van de commissie. Zo is de commissie op de hoogte en kan de gemandateerde weer verder met deze plannen.

3.2.2 Planbehandeling

De planbehandelingen met bezoekers kennen een vast verloop:

- **Introductie.** De bezoekers loggen in, meestal een ambtenaar (stedenbouw of erfgoed) en een of meerdere vertegenwoordigers van de initiatiefnemer, waaronder de architect. De voorzitter van de interim-ARK heet de bezoekers welkom, vertelt wie er in de vergadering aanwezig zijn en geeft de commissieleden gelegenheid zich kort voor te stellen. Daarna licht de voorzitter de stand en de gang van zaken toe en checkt of dit beeld klopt met dat van de bezoekers.
- **Planpresentatie.** De bezoekers krijgen de gelegenheid (de aanpassingen aan) hun plan te presenteren. Vrijwel alle planpresentaties zijn goed voorbereid. Daardoor kan de commissie zich razendsnel een beeld vormen en gericht informatieve vragen stellen. Als er eerdere behandelingen zijn geweest, wordt daar meteen op doorgegaan. Soms moet de voorzitter de bezoekers manen om kort te zijn.
- **Planbespreking.** De commissieleden reageren op het plan. De voorzitter geeft steeds het eerste woord aan het lid met de meest relevante achtergrond. Daarna krijgen de andere leden gelegenheid daar iets aan toe te voegen. Bij een aantal plannen doet de commissie suggesties voor alternatieve of aanvullende oplossingen die wellicht beter zijn voor de stad en voor het plan. Opvallende afwezige in de planbesprekingen is de welstandnota, die is nauwelijks expliciet ter sprake gekomen. Welstandscriteria worden niet genoemd. Wel zijn andere beleidskaders genoemd, zoals de erfgoedstatus of stedenbouwkundige visies.
- **Afsluiting.** De voorzitter vat het advies samen en rondt de bespreking af. De bezoekers krijgen zo nodig nog ruimte om een aanvullende vraag te stellen. Tot besluit wenst de voorzitter ze veel succes. Soms blijft de ambtenaar van de gemeenten nog even ‘achter’ voor een korte nabespreking: hoe ging het en kun je er iets mee?

3.2.3 Sfeer

Voor het oog van de buitenstaander verloopt de vergadering geordend en efficiënt. De sfeer tijdens de planbehandelingen is te typeren als serieus, ordelijk en respectvol. De commissie spreekt ‘als uit één mond’ en meningsverschillen of onderlinge discussiepunten zijn in deze vergadering niet voorgekomen.

De commissie is betrokken en opbouwend kritisch. De ene keer iets collegialer, de andere keer iets strenger. De commissie snijdt lastige kwesties aan en motiveert dit vanuit haar eigen verantwoordelijkheid voor de stad. De commissie kijkt vooral vanuit de omgeving van het plan, naar het plan zelf.

Herhaaldelijk worden complimenten uitgedeeld naar de ontwerpers:

- “Mooi aan dit plan is dat de kerk de kerk blijft en jullie hem redelijk met rust laten. Dat is een positieve ontwikkeling.”
- “Jullie hebben onze opmerkingen van vorige keer goed verwerkt. Iedereen in de commissie is er enthousiast over. Het gevelbeeld is enorm verbeterd en veel rustiger geworden. We zien geen hete hangijzers meer, maar hebben nog wel een paar vragen en suggesties.”
- “Het is een goede manier zoals nu wordt ingestoken. Het is ingewikkeld maar daardoor juist leuke opgave. De commissie is enthousiast, maar nog niet akkoord want we denken dat er een paar dingen heroverwogen moeten worden. De gemandateerde kan dat namens de commissie beoordelen.”

Eén keer is een planpresentatie slecht voorbereid. Het vraagt veel tijd eer de commissie een beeld heeft van de omgeving, de locatie en hoe het plan in elkaar zit. Deze planbehandeling

lijkt frustrerend voor iedereen. De commissie moet veel moeite doen om het plan te doorgronden. De opdrachtgever geeft aan dat hij al twee jaar geleden is begonnen met een compleet ander plan, maar dat hij dat “met een dikke rode streep erdoor” heeft teruggekregen van de gemeente. Na een aantal aanpassingen kwamen ze er niet uit en is het plan ingrijpend anders aangepakt. En nu ziet de commissie zich genoodzaakt fundamentele opmerkingen te maken in een laat stadium. “We zien prachtige architectuur. Maar het past niet bij de volumes en de plattegronden. Met de architectuur overtuig je ons. Maar het concept past niet. Het klopt stedenbouwkundig niet.” De architect geeft aan niet te weten hoe hij nu verder moet. De commissie verzoekt de stedenbouwkundige van de gemeente om een vervolgesprek met de architect te organiseren.

3.2.4 Adviezen

De adviezen zijn opgenomen in het verslag van de vergadering. De commissiecoördinator stuurt het conceptverslag naar alle commissieleden, zij reageren daarop. Het definitieve verslag wordt naar de gemeentelijke secretaris van de ARK en de plantoelichter gestuurd. De adviezen zijn kort en bondig. Relatief veel aandacht wordt besteed aan de planbeschrijving, op basis van de toelichting door de bezoekers. De reactie van de commissie is samengevat in een aantal punten. Het betreffende gebied uit de welstandsnota wordt ‘standaard’ genoemd, maar de motivering van de adviezen refereert niet letterlijk aan de welstandscriteria.

De schriftelijke adviezen geven een beperkt beeld van de veelzijdige en soms enerverende discussies die de commissie voert. De commissie geeft tijdens de planbehandeling veel meer mee dan in de adviezen staat, zoals alle suggesties voor andere oplossingen, voor de buitenruimte, voor duurzaamheidsmaatregelen. Onderstaande typering van plannen en door de commissie ingebrachte gesprekspunten geeft een beeld van de breedte van de advisering.

Typering vergadering interim-ARK van 7 september 2020)

plannen en bezoekers (cursief = extern)	door ARK ingebrachte gesprekspunten												
	restauratie-aspecten	erfgoed in brede zin	stedenbouw-aspecten	architectonisch concept	gevels	materialisering	pui, luifels, reclame	duurzaamheidsaspecten	invulling plint	buitenruimte	sociale kwaliteit	bruikbaarheid	nieuw inzicht, oplossing
1e vooroverleg renovatie cluster woningen op hoeklocatie (stbk + <i>opdrachtgever</i>)	x				x	x		x				x	
landschapsontwerp openbare ruimte Schalkwijk Midden (landschapsarch)			x					x	x	x			
3e vooroverleg sloop/nieuwbouw appartementencomplex (stbk + <i>opdrachtgever + architect</i>)			x		x					x	x	x	
1e vooroverleg modernisering monumentaal gebouw (erfgoed adviseur + <i>opdrachtgever + architect</i>)	x				x	x						x	x
1e vooroverleg verbouw kantoorgebouw en werkplaats tot woning (stbk + <i>opdrachtgever + architect</i>)			x	x	x							x	x
8e vooroverleg beeldkwaliteitsplan parkeergarage (procesmanager + <i>opdrachtgever + stedenbouwkundige opdrachtgever</i>)			x						x	x	x		x
overleg met gemandateerde over nieuwbouw woningcomplex in beschermd stadsgezicht		x			x	x							
overleg met gemandateerde over winkelpand in beschermd stadsgezicht		x					x						
overleg met gemandateerde over vooroverleg, nieuwbouw groot complex woningbouw			x		x	x		x	x	x	x	x	

3.3 Interviews

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de interviews geschetst. Dit geeft een veelkleurig beeld omdat er op basis van open vragen is gesproken met 14 mensen met uiteenlopende achtergrond. In het algemeen kan worden gezegd dat alle geïnterviewden grote betrokkenheid toonden bij het onderwerp. In bijlage 1 is een lijst van de geïnterviewden opgenomen. In bijlage 2 zijn de vragen opgenomen (niet alle vragen zijn met iedereen besproken).

3.3.1 Meerwaarde van een onafhankelijke deskundige adviescommissie

De meerwaarde van een onafhankelijke deskundige adviescommissie naast de ambtelijke afdelingen wordt door alle geïnterviewden herkend. Die meerwaarde ligt vooral in de mogelijkheid een onbevooroordeeld, onafhankelijk oordeel op goed niveau te krijgen. De commissie vult de deskundigheid van het gemeentelijk apparaat aan. Er is veel deskundigheid bij de gemeente zelf maar het advies van de commissie is waardevol als *peer review* of *second opinion*. Men kan spiegelen. En de commissieleden brengen kennis in uit andere steden, uit de praktijk, ze kunnen uitzoemen. Ambtenaren (en bestuur) zitten vaak dicht op initiatiefnemers. Het is goed een derde invalshoek te hebben. Een onafhankelijk advies is ook nodig omdat Haarlem mondige bewoners heeft. Aangezien ruimtelijke samenhang en beeldkwaliteit niet hard te normeren zijn, ontstaat snel discussie over de vraag wat ruimtelijke kwaliteit in een specifiek geval is. Juist omdat er interpretatieverschil in kan zitten, willen ambtenaren een onafhankelijk advies naast hun eigen kennis kunnen leggen.

“Ik denk dat het stukje onafhankelijkheid de meerwaarde van de ARK is. Als je alles in eigen huis houdt, mis je dat. Tegelijk moeten de leden betrokken zijn, kennis hebben van de gemeente en de kaders en van alle belangen die er spelen. De onafhankelijkheid is belangrijk als ‘dekmantel’ voor de ambtelijke afdelingen. Het advies van de onafhankelijke ARK heeft meer kracht en komt beter over dan wanneer we dat zelf zouden doen.”

“De commissie moet ook zorgen dat iedereen goed gehoord wordt, dat iedereen meegenomen wordt. De commissie is er natuurlijk omdat ze deskundig zijn. Dat is de meerwaarde. De leden hebben kennis van iets. Maar ze moeten altijd een antenne hebben voor wat er leeft en wat er speelt. En tegelijk zorgen dat de meerwaarde als commissie overeind blijft: een verzameling van heel deskundige mensen. Dat moet ten alle tijden voorop staan.”

“Een onafhankelijke adviescommissie heeft het absoluut een meerwaarde naast de ambtelijke adviezen. Het is een prettige second opinion: wij denken dat dit oké is, vinden jullie dat ook? Als er vanuit de ARK bezwaren zijn en je krijgt discussie, dat is alleen maar goed, daar wordt het beter van. Dus omwille van de kwaliteit lijkt het me een hele gezonde constructie zoals de ARK nu functioneert en is gepositioneerd.”

“De meerwaarde is dat een onafhankelijke commissie een derde invalshoek kan bieden. Als ambtenaar heb je te maken met burgers of initiatiefnemers en het is goed om daar een extra invalshoek naast te hebben. De commissie kijkt anders, breder, naar vraagstukken. De leden kennen voorbeelden elders. Ze weten hoe het opgelost is elders.”

Het advies van de commissie wordt gelijkwaardig genoemd aan het ambtelijke advies vanuit de beleidsafdelingen. Vrijwel alle geïnterviewden vinden het logisch om ambtelijk advies en commissieadvies gescheiden te houden. De knip tussen stad en adviseurs wordt genoemd:

de commissie moet de achtergronden horen, maar zich niet onder druk gezet voelen. De gemeente kan zelf een afweging maken of het advies gevolgd wordt.

Eén geïnterviewde is van mening dat de toekomstige adviescommissie zou kunnen bestaan uit een pool van deskundige ambtenaren, met zo nodig externe deskundigheid die complementair is aan het ambtelijk apparaat. De onafhankelijkheid van de ambtenaren moet dan wel expliciet geregeld worden. De stadsarchitect zou voorzitter kunnen zijn.

“In Haarlem zit veel deskundigheid in het ambtelijk apparaat. De afdeling is primair de adviseur van het college. Nu ik er zo over denk: eigenlijk zitten alle disciplines uit de commissie ook binnen OMB. We hebben een goeie afdeling die de opgaven die door de politiek worden gegeven, aan kan. (...) Ik zie wel het nut van een onafhankelijke adviescommissie maar voor mijn gevoel kan dat ook een ambtelijke commissie zijn. En voor superopgaven een specialist als sparring partner, iemand van nationale bekendheid die de enorme opgaven aankan, opgaven die te complex zijn voor ons als provinciestad. Iemand die onze stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten kan adviseren en coachen. Dus eigenlijk: een externe adviescommissie is alleen nuttig als de kennis complementair is aan die van het ambtelijk apparaat.”

Alle andere geïnterviewden wijzen ambtelijke leden van de commissie af. Je bent als ambtenaar te veel betrokken. Het zou zijn of de slager zijn eigen vlees zou keuren. Je mist dan de frisse blik, de afstand. Voor de buitenwacht is dat ook niet helder. Het is beter om het uit elkaar te houden en te zorgen dat je elkaar op een goede manier aanvult.

3.3.2 Duidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden

Uit de interviews blijkt een grote behoefte aan meer duidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden. Wie doet wat en hoe zit dat ingebed in de organisatie en binnen het ruimtelijk planproces?

“Het belangrijkste is: helderheid en structuur. Je moet helder hebben welke taken de commissie en de ambtenaren hebben en waar de verantwoordelijkheden liggen. Wanneer gaat een plan naar de ARK, wie adviseert wat en wat zijn de kaders? Je kunt niet alles structureren maar als de lijnen helder zijn moet het goed gaan. En je moet duidelijk hebben hoe een plan in het voortraject de gemeente induikt: helder en altijd op dezelfde manier.”

“Alle dingen die scheef gaan, hebben te maken met onduidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden.”

“We moeten vooral de rollen en bevoegdheden goed vastleggen. De nieuwe ARK moet een onafhankelijke commissie zijn die zich bezighoudt met bepaalde zaken bij een ontwikkeling. Bepaalde zaken die je moet afspreken: dáár gaan jullie over adviseren. De commissie gaat zich niet bemoeien met andere zaken.”

“Volgens mij is het goed om de groepen of de organen die betrokken zijn bij het geheel, goed te noemen: de gemeenteraad, het college en de ambtelijke afdelingen: VTH, en stedenbouw en monumenten bij OMB. Dan hebben we de commissie, de ARK. De RCE kan ook nog een rol spelen voor monumenten. De stadsarchitect, die heeft nu een meer strategische rol en zit niet op de plantoetsing, maar wel bij de stadstafels. Ik denk dat het goed is om te benoemen wat de rol is / moet zijn van iedereen. Zodat je elkaar aanvult en niet in elkaars vaarwater zit. Voor de commissie is dan o.a. de vraag: hoe breed maak je het en hoe integraal?”

Er zijn prangende onduidelijkheden met betrekking tot de rollen en verantwoordelijkheden genoemd:

- De intake van plannen, en de rol van het Klantencontactservice en de accountmanagers en gebiedsmanagers daarbij.

“De intake is mij trouwens niet helemaal duidelijk. Dat gaat volgens mij via klantencontactservice. Die bepalen of er wel of geen accountmanager op komt. Ook de rol van de accountmanagers is mij niet geheel duidelijk.”

“In het ideale geval komt een initiatief bij het KCC binnen en nemen zij contact op met de juiste mensen. Het gaat dan meestal ook heel snel naar BOM, bestuur op maat. Als het bestuur positief is, gaat het verder. Maar dan kan er nog steeds van alles ontsporen, die processen zijn onduidelijk. In het niet-ideale geval is het nog onduidelijker. Dan komt een initiatief binnen via stedenbouw of via de wethouder. Dan beginnen stedenbouwkundigen al mee te denken en krijgt de initiatiefnemer het idee dat zijn plan in behandeling is genomen. Of de stedenbouwkundigen zeggen meteen: wij vinden het niet goed. Waar het aan ontbreekt is een ambtenaar die vanaf het prille begin van een initiatief, een project onder zijn arm neemt en weet wat er gebeurt. Nu zijn dossiers vaak onvolledig. Maar wat erger is: het geheugen ontbreekt. En dan gaat het van kwaad tot erger.”

“Het intakemoment is een bottleneck. Daarna kun je prachtig stadstafels hebben. Dat intakemoment werd altijd in een QuickScan gevat. Het gaat eigenlijk om de plek waar wordt gekeken: hoe haalbaar is het? Als dat een positief advies is, kan het door naar zo'n stadstafel. Ik zou niet zo snel voorbijgaan aan dat kleine eerste stukje, de haalbaarheid vanuit de specialistische adviezen van stedenbouw, planologie, landschap en erfgoed, is echt een bottleneck.”

“Ik weet niet wat de rol is van procesmanagers, gebiedsmanagers en accountmanagers. Soms heb je het idee dat het de achterdeurtjes van de gemeente zijn. Via hen komen plannen ook op tafel voor vooroverleg. Maar die route ken ik niet zo.”

- De taak van de ARK en voor- en nazorg van de advisering. Het is niet duidelijk waar de commissie over gaat, wat voor soort advies de gemeente wil en vanuit welk kader de commissie naar een plan moet kijken. De voorbereiding en nazorg van plannen die naar de commissie gaan staat (nog) niet helder op de rit. En in het verlengde daarvan: wanneer gaat een plan naar de ARK? De strikte scheiding tussen vooroverleg door OMB en de behandeling van de vergunningaanvraag door VTH is lastig voor de continuïteit van de advisering. Soms lijkt het of VTH begint op nul, omdat men niet weet dat er vooroverleg is geweest. Ook over de vraag wat ambtelijk, gemandateerd of door de commissie behandeld kan/moet worden, bestaat onduidelijkheid. Op dit moment is met name het gemandateerde lid van de interim-ARK actief bezig met het verhelderen van de rollen en processen. Dit is nuttig en wordt gewaardeerd. Dat hiervoor opdracht is gegeven vanuit het management bleek niet bij iedereen bekend, zodat de status van de afspraken niet voor iedereen helder is.

“Ambtelijk is er een strikte scheiding tussen het vooroverleg waar bij we langzaam in een richting gaan van het vastleggen, en de officiële procedure die start met het indienen van de aanvraag omgevingsvergunning.”

“Het werkt goed als wij [als beleidsafdeling] onze rol als adviseur kunnen spelen, als we kunnen vertellen wat we gezien hebben, wat wij er van denken. Maar de ARK is gekoppeld aan VTH. En daar moet het snel in verband met vergunningtermijnen. De kwaliteit is minder belangrijk dan het proces. Er is gestuurd op snelheid en goedkeuring en niet ingezet op kwaliteit.”

“Er moeten ambtenaren zijn van stedenbouw en monumentenzorg die, zoals in Rotterdam en Den Haag, de voorpost zijn vanuit de gemeente naar de commissie toe. Niet alleen om het voor te bereiden maar ook om de nazorg te geven. De ambassadeurs van de commissie, die begrijpen wat de commissie vraagt. Daar is het mis gegaan. Als er één ding moet veranderen is het dat er ambtenaren zijn die de voorpost gaan vormen, ontwerpers die onze taal verstaan.”

“Mandaat moet wel helder blijven. Dat je weet wie waarvoor gemandateerd is. Wat is de verhouding tussen de gemandateerde en de secretaris? Dat is voor mij soms onduidelijk. Dat heeft ook te maken met de afbakening van rollen. Ik vind dat die mandaatrollen zowel intern als extern onduidelijkheid geven.”

“Feitelijk zou je heldere afspraken moeten maken: wat gaan we mandateren of wat gaan we ambtelijk afdoen. (...) Ik kan me heel goed voorstellen dat je ambtelijk en gemandateerd adviseren uitbreidt, mits je mechanismen inbouwt waarmee je kunt evalueren. Ik denk dat regelmatige evaluatie onvermijdelijk is. Het kan in goede handen vallen bij een ambtenaar maar het kan ook helemaal mis gaan als iemand er geen feeling voor heeft, of een visie heeft die de ruimtelijke kwaliteit geen goed doet.”

- De rollen van, en de taakverdeling in de driehoek ambtelijke dienst – stadsarchitect – adviescommissie. Met name de rol van de stadsarchitect wordt onduidelijk genoemd.

“Wij hebben een ARK, een stadsarchitect en een ambtelijk apparaat. De rolverdeling in die driehoek is belangrijk. Dat is onduidelijk geweest, of is nog steeds onduidelijk. De stadsarchitect is ook een onafhankelijk adviseur van het college. Hij kan ook toetsen en dingen aandragen. Ik ken de taakomschrijving van de huidige stadsarchitect niet precies. (...) Ik denk dat je heel goed moet kijken naar die rolverdeling in de driehoek.”

“De stadsarchitect hoort bij de gemeente, hij kan namens de gemeente de indiener bellen en zeggen ‘laten we eens om tafel gaan zitten’. Dat kun je als (voorzitter van de) ARK niet doen.”

“De rol van de stadsarchitect vind ik een lastige. Je hebt ruimtelijke specialisten, welstandsspecialisten en daar tussendoor zit de stadsarchitect. Maar wat is zijn specifieke rol? Zit hij in de advisering over het ruimtelijke gedeelte en bemoeit hij zich ook nog een beetje met welstand? Of doet hij iets heel anders? Wat bepaalt hij? Ik vraag me af wat zijn concrete rol is. Voor ons als ambtenaren is het lastig. Is het een algemene regisseur? Heeft hij een ruimtelijke taak? Hij heeft er in ieder geval wel mee te maken.”

“De rol van de stadsarchitect vind ik heel lastig. Haarlem is natuurlijk een stad van stadsbouwmeesters. Ik vind het instituut stadsbouwmeester belangrijk in Haarlem. (...) Hoe richt je die rol dan nu in? Ik denk dat de stadsbouwmeester boven de partijen zou moeten staan. Niet over het meewegen van alle kleine belangen, maar heel goed weten welke kant de stad op moet glijden de toekomst in. Wat voor stad wil je zijn? (...) Eigenlijk als het geweten van de stad. Die ook een soort kleur geeft aan de stad. (...) Het zijn altijd kortetermijnbelangen versus langeretermijnbelangen. Dat is heel ingewikkeld. Als daar iemand boven staat die zegt laten we deze kant opgaan, dat lijkt me interessant.”

3.3.3 Sturing op kwaliteit

Zowel ambtenaren als oud-commissieleden hebben behoefte aan sturing op ruimtelijke kwaliteit. Dat gaat zowel om de inhoud als om de processen.

Er is behoefte aan een inhoudelijke koers. Wat wil Haarlem met de kwaliteit van de stad, met het stadsontwerp? Daarbij wordt gewaarschuwd voor een al te juridische benadering. Sturing

op kwaliteit lukt niet alleen door het opschrijven van criteria en kaders. Met behulp van waardestellingen voor de beschermde gezichten en goede stedenbouwkundige tekeningen kan de sturing op ruimtelijke kwaliteit een impuls krijgen.

“Er is gestuurd op snelheid en goedkeuring en niet ingezet op kwaliteit. (...) Het was vanuit de organisatie niet goed geregeld. Het moet anders en het moet beter. Dat besef is er nu, en dat is er jaren niet geweest. Ik denk dat het moment gunstig is. (...) Als je ruimtelijke kwaliteit echt serieus neemt dan moet je daar ook in investeren. Dan moet je zorgen dat je daar goede bezetting op hebt, dat er ruimte voor is, en dat het proces goed ingericht is.”

“Mede omdat de druk op de grond zo groot is, wordt alle ruimte die vanuit de gemeente gegeven wordt direct benut. De vraag is hoe je dan de zorg voor de ruimtelijke samenhang op lange termijn borgt. De omgevingsvisie biedt een kans om hier een duidelijk verhaal over te geven maar ook hoe hier in de ambtelijke praktijk mee omgegaan wordt speelt een rol.”

“Je kunt beschermde gezichten pas serieus nemen als er goed onderzoek is voor zo’n cultuurhistorisch weefsel. Haarlem heeft geen cultuurhistorisch onderzoek voor de hele historische binnenstad bij mijn weten, laat staan voor de overige beschermde stadsgezichten. (...) Er valt op dat terrein ontzettend veel te verbeteren. De notie van wat er nu waardevol is in zo’n beschermd gezicht en hoe je daar op stuurt, dat kan beter. Er is heel weinig beleidsmatige grond om te zeggen: dit is de koers die wij hier varen in beschermd stadsgezicht of in cultuurhistorisch stedenbouwkundig weefsel.”

“In Haarlem zie je een sterk juridische benadering. (...) Ik ben bang dat dit ook bij die stadstafels gaat gebeuren. Dat het heel erg in het verbale, contractuele, planologische en juridische terecht gaat komen. Dat we gaan benoemen hoe het zit. Dat de stedenbouwkundige tekening niet meer gemaakt mag worden omdat het een blauwdruk zou zijn. Als die tekening verdwijnt gaat de ruimtelijke kwaliteit totaal onderuit. Als alleen de architect gaat tekenen gaan we terug naar de toestand dat de gebouwen een autonome positie innemen en de stad daaraan ondergeschikt gemaakt wordt. Dat is wat ik zie gebeuren, wat dreigt te gebeuren. Het vraagt grote deskundigheid om dit te keren, om hier een antwoord op te geven. (...) Ontwerpers moeten proberen alle belangen in een tekening te krijgen die uitdrukt wat de culturele betekenis van zo’n stukje stad is. Wordt het iets nieuws, gaat het voegen, zet het een nieuwe trend?”

Bij de ambtenaren, met name op de afdeling erfgoed, is behoefte aan meer tijd om kwaliteitsbeleid te ontwikkelen. Anders blijft men over elk plan weer opnieuw afwegingen maken. Dan kun je ook beter splitsen wat ambtelijk gedaan kan worden en wat naar de commissie moet.

“Tijd is ook een Haarlems probleem. Men heeft het waanzinnig druk, zeker de laatste tijd door de ontwikkelzones. [Ambtenaren] worden doodmoe als jij [de commissie] vragen gaat stellen, ze komen voor een akkoord, en niet voor de vragen.”

“Als erfgoedteam zijn we nu bezig met veel voorkomende ingrepen. We willen een stuk opstellen met richtlijnen waar we het eigenlijk altijd over eens zijn. (...) Maar het opstellen van zo’n stuk vraagt van ons een inhoudelijke investering in tijd en aandacht. Helaas hebben we het heel druk en dan schiet zoiets er vaak bij in. Het zou enorm goed zijn als we lucht krijgen om zelf die stukken op te stellen. We kunnen wel iemand inhuren maar dat helpt niet, dat moeten we echt zelf doen, intern. Dat zou ik echt een investering vinden in de kwaliteit van onze processen. Dan heb je meer tijd voor complexe projecten en dat vertaalt zich in kwaliteit omdat we daar dan goed naar kunnen kijken.”

“Ik vind het belangrijkste om mee te geven dat wij veel baat zouden hebben als we zouden kunnen investeren in beleid voor veel voorkomende ingrepen. (...) Anders blijf je over elk ding afwegingen maken en dat is gewoon te veel. Dan kun je ook die splitsing maken, wat is ambtelijk en wat moet naar de commissie. Dan kan de commissie meerwaarde bieden vanuit een bredere hoek.”

3.3.4 Wat is de reikwijdte van de advisering?

De smalle variant is een commissie voor de objectgerichte advisering over de welstands- en monumentenaspecten van vergunningaanvragen. Twee geïnterviewden vinden dat de taak van de commissie zich hiertoe zou moeten beperken.

“Bij de gemeente vinden onderhandelingen plaats op ruimtelijk niveau, wat willen we daar, hoe groot hoe hoog. Bij de adviescommissie is de vraag: ja, maar is het wel mooi genoeg? Moeten het bij wijze van spreken gele of rode stenen zijn? (...) Er moet een duidelijk omschreven taak zijn voor de commissie. Wat voor soort advies willen we? Hoe bekijk je het plan? En wat mij betreft is dat het uiterlijk van bouwwerken.”

De leden van de oude ARK hebben het gevoel dat deze koers het afgelopen jaar impliciet al is gekozen. Immers, er werden steeds minder plannen voorgelegd, het budget werd verminderd en ze kregen te horen dat ze alleen nog maar ‘ja’, ‘nee’ of ‘nee, tenzij’ mochten zeggen.

De middenvariant is een adviescommissie voor ruimtelijke kwaliteit zoals het nu ook is. Deze variant krijgt veel steun omdat het zorgt voor een herkenbaar advies over ruimtelijke samenhang en beeldkwaliteit, waar monumenten en erfgoed nadrukkelijk deel van zijn. Het is vervolgens aan het college om dit onderdeel van omgevingskwaliteit mee te nemen in de afweging voor een omgevingsvergunning. Daarbij spelen veel meer dingen. Daarom is het goed dat ruimtelijke kwaliteit herkenbaar blijft en de besluitvorming daarover navolgbaar en expliciet.

“Ik vind Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit geen slechte naam omdat de nadruk op kwaliteit ligt. Ik denk dat dat ongelofelijk belangrijk is. Het is meer dan een monumentencommissie. In de naam moet duidelijk zijn: hier kun je terecht voor advies over ruimtelijke kwaliteit. Dan weten mensen ook waar ze aan toe zijn. Je moet niet de ‘commissie van alles’ worden. Het moet niet te breed en te uitwaaierend. We hebben wel gezien: welstand en monumenten is duidelijk begrenst, ruimtelijke kwaliteit en erfgoed is al veel ruimer en dat kan leiden tot grenzeloosheid. Je moet met elkaar bepalen: wanneer begin je en wanneer eindig je.”

De integrale variant is een commissie die adviseert over omgevingskwaliteit. Hier wordt door de geïnterviewden een duidelijke grens gelegd: je moet zaken als klimaatadaptie mee nemen in de ruimtelijke kwaliteit, maar bijsturen op het algemene belang van goede omgevingskwaliteit is aan de gemeente. Dat vraagt namelijk politieke keuzes, hiërarchie, wat heeft meeste urgentie? De vraag hoe je hiermee omgaat heeft ook te maken met de ambities in de omgevingsvisie en de inrichting van de ambtelijke organisatie. Bijvoorbeeld: als de stadstafels integraal gaan werken zou het wellicht mooi zijn als de ARK een soort afspiegeling daarvan is.

“Je zou kunnen zeggen: als de Stadstafel goed functioneert met al die ambtenaren daarin, dan zou de onafhankelijke commissie een afspiegeling van de Stadstafel moeten zijn. Want het zou merkwaardig zijn als je in het begin zo integraal kijkt, en dan verderop alleen beoordeelt op ruimtelijke kwaliteit. Dan wil je een initiatief ook op het gebied van

die andere aspecten beoordelen. Heel interessant om verder over na te denken, of de commissie ook integraal kan beoordelen.”

“Ik ben blij dat de stedenbouwkundigen zich ook moeten laten adviseren door de ARK. Dat kan heel vruchtbaar zijn. Dat geldt ook voor duurzaamheidsmensen, zou je zeggen. Energie en klimaatadaptatie horen bij duurzaamheid maar hebben heel veel ruimtelijke componenten, zie bijvoorbeeld ook het verhaal van Panorama Nederland.”

“Het zou het wel mooi zijn als de ARK ook de ruimtelijke aspecten van duurzaamheid en sociale kwaliteit mee kon wegen.”

Andersom wordt opgemerkt dat je niets hebt aan een integrale commissie als de afdelingen sectoraal blijven werken. Dat is nu bij ruimtelijke kwaliteit al een probleem, laat staan als je dat nog gaat verbreden.

3.3.5 Welke plannen zouden naar de commissie moeten?

Voor de meeste mensen is het duidelijk: de plenaire commissie is alleen voor plannen met grote betekenis voor de ruimtelijke kwaliteit. Er is een gegroeide richtlijn:

- Kleine plannen gaan ambtelijk, buiten verantwoordelijkheid van de commissie (officieel met uitzondering van de rijksmonumenten).
- Middelgrote plannen gaan via een gemandateerd commissielid, onder verantwoordelijkheid van de commissie.
- Grote plannen gaan naar de plenaire commissie.

Er zijn wel kanttekeningen bij deze constructie. Een geïnterviewde stelt dat het veel duidelijker is als de commissie verantwoordelijk is voor alle adviezen, in plaats van een knip te maken en een deel ambtelijk te doen. Heel veel kleine aanvragen kunnen worden opgevangen met gemandateerden. Het voordeel is dat er dan op dezelfde manier tegen aangekeken wordt en er ook voor de adviezen over kleine plannen draagvlak is de commissie. De impact van veel kleine plannen toch groot is. Kleine plannen kunnen zeer complex zijn, of heel erg in het oog springen, of verbonden aan een principekwestie, een bovenliggend issue. Bij twijfel zou de commissie altijd geraadpleegd moeten worden. Er is een duidelijke richtlijn nodig, maar ook ruimte voor overleg.

Een aantal geïnterviewden maakt zich zorgen over het feit dat civiele projecten buiten de ARK worden gehouden.

“Ik vind dat het niet goed gaat met de civiele projecten. Sinds het Haarlems Planproces is het niet meer vanzelfsprekend dat civielprojecten bij de ARK komen. Het projectteam kán besluiten om naar de ARK te gaan. Maar dat is geen automatisme. (...) Mensen denken al gauw: als het niet hoeft dan doen we het niet. Het civiele projectteam zit bij een andere afdeling. Wij [stedenbouw en landschap] zijn adviseurs die er bij kunnen worden gevraagd. Als we denken: dit moet echt even naar de ARK, dit is belangrijk, dan nog hoeft het projectteam dat niet per se te doen. Dan moet ik echt mijn best doen om dat voor elkaar te krijgen. Voorheen gingen we altijd naar de ARK als we dat vanuit ruimtelijke kwaliteit belangrijk vonden. Nu niet meer. Ik heb het idee dat ik de controle kwijt ben over wat naar ARK gaat.”

“Wat we vooral moeten aanscherpen is de advisering over de openbare ruimte, de landschappelijke inrichting. Een groot deel van de ruimtelijke kwaliteit zit in de openbare ruimte. Daar hebben we afspraken over gehad met de ARK maar dat is verwaterd. In het ‘civieltechnisch ruimtelijk planproces’ staat dat plannen voor de openbare ruimte wel bij onze landschappers voor advies langs moeten, maar ze hoeven niet naar de ARK, behalve

als men dat zelf wil. Daar is helemaal geen controle op. Dat is de verantwoordelijkheid van de afdeling Beheer en Beleid Openbare Ruimte (BBOR). Beleid wordt over het algemeen wel met de ARK overlegd. Maar je ziet een verwatering bij de concrete plannen. De procesmanager heeft de verantwoordelijkheid om intern af te stemmen. Wij kunnen als OMB niet overal om vragen, ook al kunnen we het wel proberen. En dan komt het vaak ook wel goed. Maar soms ligt er al een definitief ontwerp. We moeten beter afbakenen wanneer zo'n plan echt in de ARK moet komen. Als je een landschapper in de ARK hebt zitten zou die ook een signaal kunnen afgeven."

"De buitenruimte is naar mijn idee een groot probleem: hoe vinden we het momentum wanneer zo'n project in een ARK of bij een supervisor behandeld kan worden. Ik ben steeds meer van mening dat dat bij het schetsontwerp moet zijn. Dat ontbreekt nu. Je moet iets ontwikkelen dat het gesprek op gang krijgt. Niet alleen over het technisch programma van eisen maar ook over de achtergrond en ontwerpkeuzes. Ik denk dat daar veel winst behaald kan worden."

De oud-commissieleden spreken vooral hun zorg uit over het feit dat erfgoed in Haarlem objectgericht wordt benaderd, vanuit het fysieke behoud van het monument. De afweging hoe een monument een verhouding aangaat met het nieuwe, en hoe het nieuwe een verhouding aangaat met het oude, wordt gemist.

"Ik denk dat het beseft dat je op het gebied van ruimtelijke kwaliteit van object naar context moet, d.w.z. dat een bouwproject altijd in zijn context moet worden beoordeeld, beter moet worden uitgewerkt in beleid. Zeker met een monument, maar met elk plan. Dat vraagt om integraliteit en dat wordt in de omgevingsvisie ook zo neergezet. Maar in de dagelijkse praktijk worden vergunningen vaak gesegmenteerd aangevraagd. (...) Je moet dus niet vanuit vergunningsaanvraag maar vanuit de het beoogde project in zijn omgeving denken."

"De aanpak is vaak heel objectgericht, ook bij stedenbouw. Wat je eigenlijk zou willen, is dat monumentenzorg en stedenbouw samen een cultuurhistorische verkenning en een plananalyse maken bij nieuwbouw in de waardevolle cultuurhistorische weefsels, of ze nu beschermd zijn of niet. Daarover zou de commissie moeten adviseren, en in overleg een standpunt bepalen. Dat gebeurt wel op het gebied van monumenten, maar niet op het gebied van stedenbouwkundige monumenten. Daar is een gigantische slag te winnen, ook in de advisering."

Meerdere geïnterviewden vinden dat in ieder geval plannen in beschermde gezichten, monumenten en Orde 2 plannen altijd onder verantwoordelijkheid van de commissie moeten.

"Ik denk dat je in de beschermde stadsgezichten heel voorzichtig moet zijn met ambtelijke advisering. Dat zijn hele waardevolle weefsels voor ons allemaal."

Eén geïnterviewde pleit voor een subcommissie voor de beschermde gezichten. Dat zou meer gespecialiseerde gebiedsgerichte advisering mogelijk maken.

"Ik denk dat een aparte commissie voor de beschermde gezichten een hele belangrijke kans kan zijn. Je zou meer balans in de bemensing kunnen brengen. (...) In een aparte subcommissie voor de beschermde gezichten zou je de verhouding om kunnen draaien, bijvoorbeeld drie cultuurhistorici en twee architecten of stedenbouwkundige leden. Het zou er bovendien voor kunnen zorgen dat de beschermde stadsgezichten meer op het netvlies komen. Ook naar de stedenbouwkundigen toe kan dat heel goed werken. Iedereen weet dan: ik kom in die commissie terecht, daar zitten gespecialiseerde erfgoedleden in, dus ik zal mijn plan qua erfgoed goed moeten aankleden en onderbouwen."

3.3.6 Het adviesstelsel, welke adviesrollen heeft Haarlem nodig?

Beleidsadvisering wordt zeker nodig geacht. Over visies, beeldkwaliteitsplannen, masterplannen, stedenbouwkundige programma's en over principiële kwesties aangaande het erfgoed. Op dit moment zijn deze adviesvragen over beleid zijn niet geformaliseerd. Het zijn steeds verschillende processen, dat maakt het formaliseren lastig.

“Beleidsadvisering over beeldkwaliteitsplannen en stedenbouwkundige programma's lijkt mij heel goed. Ik vraag me af of de capaciteit dat aan kan, maar het lijkt me heel gezond.”

“Ik zie nadrukkelijk een rol voor de commissie in de advisering over nieuw beleid. Bij de advisering over beleid is er denk ik zeker behoefte aan een onafhankelijke en deskundige reactie op conceptstukken. Zodat je de ambtelijke stukken kunt spiegelen. Zitten we op de goede lijn?”

“De advisering van de ARK over beleid is nu niet geformaliseerd. Dit is ook lastig omdat het vaak verschillende gevallen zijn. Het formaliseren kan het dan onnodig complex maken. Dit zal altijd een beetje zoeken blijven, maar ik denk dat het nog wel vanzelfsprekender kan dan het nu gaat. In ieder geval moet duidelijk zijn wat voor soort advies je vraagt. Ga je een breed open gesprek aan met de commissie over de beleidsvraag aan het begin, of is het heel specifiek.”

De advisering over activiteiten/projecten moet volgens de meeste geïnterviewden het hele proces en alle schaalniveaus beslaan. Continuïteit en vloeiende lijnen in de advisering vanuit de initiatiefase tot de eindfase van een project. De vroege advisering over projecten (opgavegericht en ontwerpgericht) wordt ook vaak collegiaal advies genoemd. De meeste geïnterviewden vinden dat de ARK in de fase van vooroverleg met stedenbouw of erfgoed de ambtenaren een steuntje in de rug kan geven, met een gewogen oordeel vanuit verschillende perspectieven. Ook de aanvulling met architectuur wordt nuttig genoemd want die discipline is niet aanwezig bij OMB.

“Ik vind dat kwaliteitsborging het hele proces beslaat. Vanuit de initiatiefase tot de eindfase van een project. Haarlem heeft daarvoor ook een goede schaal qua stad. Je neemt de hele stad mee. (...) Projecten raken elkaar, ze staan met elkaar in verbinding. Het is altijd schakelen tussen schaalniveaus – van openbare ruimte tot gebouw en materiaal.”

“In principe is het goed een project al aan het begin, zo vroeg mogelijk, aan de commissie voor te leggen. Even bijpraten, informeel en intern. Dan maakt het niet uit of het stedenbouw betreft of monumentenzorg, erfgoed of landschap. Dan gaat het niet over onderhandelen of adviseren. Dan gaat het echt even over bijpraten: waar staan we, wat zou belangrijk zijn, wat moet aan de orde komen. Goede afstemmingen maken. Bij grote monumentenplannen zou je aan het begin van een project gezamenlijk over de waardstelling moeten praten. Waar zien wij de kernwaardes van een project? Als je dat samen kunt bereiken dan begeleid je een project op een hele andere manier.”

“In het vooroverleg adviseert de ARK positief met een richting die nader wordt uitgewerkt, niet met een plan dat wordt vastgesteld. Dit levert tijdswinst op later in de procedure, want de ARK weet dan al waar het over gaat.”

De processen vragen echter meer duidelijkheid. Er is een duidelijk knip tussen het collegiale overleg in de vroege fasen (met de afdeling OMB) en de beoordelingsgerichte advisering in de vergunningfase (met afdeling VTH). De overgang kan vloeiender, daar wordt aan gewerkt.

“Ik denk dat het vooroverleg hier erg belangrijk is, maar dat het lastig is om dit verder te formaliseren. Het blijft iets informeels, collegiaals. Maar uiteindelijk wel met de verplichting een advies te hebben als incentive om vroeg in het proces af te stemmen.”

“Op het moment dat er een vergunningaanvraag is (beoordelingsgerichte advisering), is VTH aan zet. Op dat moment is er geen sprake meer van collegiaal overleg, en gaat het niet tussen de commissie en de ambtenaren maar tussen de commissie en de initiatiefnemer.”

“Waar we tegen aan lopen, zijn die vooroverleggen. VTH heeft geen vooroverleg. Als mensen iets in de week willen leggen, willen weten of het vergund kan worden, dan wordt het meteen een aanvraag. Voor grote plannen met impact op het bestemmingsplan, moet beleid worden gemaakt en dat gaat via OMB. (...) Maar hoe komen de adviezen die door OMB gegeven zijn, bij VTH? (...) De terugkoppeling missen we. (...) We zijn aan het kijken of we meteen een vergunningverlener aan het vooroverleg kunnen koppelen. Niet dat je er dan continu bij moet zijn maar wel dat er iemand is die weet wat er speelt. Kunnen we alvast een zaak aanmaken bij een vooroverleg en daar een vergunningverlener aanhaken? Of op z'n minst een soort coördinator aanwijzen.”

“Er moet [bij een vergunningaanvraag] een goede annotatie liggen [vanuit de afdeling erfgoed] waar de ARK kennis van kan nemen. Als je dat helder hebt, denk ik dat je al heel veel winst geboekt hebt. Een helder verhaal met een vaste opzet. We moeten dus afspreken: waar moet een annotatie aan voldoen, welke onderdelen staan daar in, hoe leg je een kant en klaar product neer. Dat kan je bij de ARK toelichten.”

“Hoe de voorbereiding voor vooroverleggen richting ARK gaat lopen is nog wat onduidelijk. Voor de stedenbouwkundigen zou een lijst moeten komen met nodige informatie, maar dat is voor hen veel meer werk dan nu. De commissie heeft aangegeven dat degene die met een herhalingsplan komt een inhoudelijke reactie op het eerdere moet advies geven. Dat biedt al helderheid. Belangrijk voor de toekomst is: wie doet de plantoelichting van deze vooroverleggen richting de commissie.”

Over de adviesvraag en de rol van de commissie in het collegiaal overleg wordt verschillend gedacht. Vanuit erfgoed wordt aangegeven dat het vooroverleg vooral over principiële vragen zou moeten gaan. Vanuit stedenbouw en landschap is de regel dat vooroverleg met de ARK pas kan plaatsvinden als het eigen advies duidelijk is.

“Ik denk dat collegiaal advies in het vooroverleg een tweede rol van de ARK is die, als je het goed inricht, de kwaliteit van het ambtelijk advies kan verbeteren. (...) Bij collegiaal advies zou het volgens mij moeten gaan over principiële kwesties. Dat zou je met de ARK heel prettig kunnen doen, met een lid of klein comité. Daar zou je vormen voor kunnen vinden. Dan adviseer je elkaar, dan vraag je de ARK: help mij om hier een goed advies te kunnen maken. Als je in een voortraject zit is het heel waardevol om zoveel mogelijk input te halen om tot een goed advies te komen. (...) Omdat het nog niet geagendeerd is of geen besluit is genomen gaat het pratend en overlegend. De initiatiefnemer hoeft daar ook niet bij te zijn. Ik zie het als collegiaal advies, dat je achter de schermen met elkaar afstemt. (...) Op het moment dat het een vergunningaanvraag is, gaat het echt anders. Dan is het belangrijk dat VTH aan zet is.”

“De regel is, en dat is belangrijk, dat wij als OMB zeggen: u mag niet naar de ARK als wij niet akkoord zijn. Dat is een vrij stringente maatregel.”

3.3.7 Samenstelling commissie

De open vraag 'uit welke disciplines moet de toekomstige ARK bestaan is bij 11 geïnterviewden aan de orde geweest. De antwoorden zijn samengevat in onderstaande tabel.

Disciplines in de toekomstige ARK (n=11)	
deskundigheid	aantal keer genoemd
architect	11
restauratie-architect	9
cultuurhistorie/beschermd gezicht	9
stedenbouw	8
landschap/buitenruimte/groen	4
duurzaamheid	4
stadpsycholoog /stadssocioloog	1
aanvullende expertise zonodig inschakelen	3

De geïnterviewde ontwerpers benadrukken dat ontwerpers een belangrijke rol hebben in de commissie. Het gaat om ervaring, ontwerpers die dit zelf ook al 20 jaar doen, die weten waar ze het over hebben. Een 'echte' landschapsarchitect wordt genoemd ter aanvulling op de stedenbouwkundige. Dat heeft ook te maken met duurzaamheid: de rol van groen, landschap en water in de stad.

Met betrekking tot burgerleden zien alle geïnterviewden haken en ogen. Vooral de willekeur speelt een rol: wie wordt dat burgerlid dan? Representatief wordt het niet. Voor je het weet gaan belangen een rol spelen. De commissie is er met name voor professionaliteit en onafhankelijkheid. Als participatie nodig is, kun je dat op een andere manier moet organiseren. Draagvlak krijgt de commissie door een geloofwaardig advies, waarbij de commissie inderdaad wel moet weten wat er speelt in een buurt. Drie geïnterviewden vinden het idee van een burgerlid na enige twijfel toch het overwegen waard.

3.3.8 Competenties

De open vraag 'welke competenties moeten de leden van de toekomstige ARK hebben is bij 11 geïnterviewden aan de orde geweest. De antwoorden zijn samengevat in onderstaande tabel.

Competenties in de toekomstige ARK (n=11)	
deskundigheid	aantal keer genoemd
expertise, kunnen zien wat de vraag is en de context, tekeningen lezen en beoordelen	7
open houding, niet vooringenomen, empathie voor mensen die aan tafel zitten mensen moeten zich gehoord voelen (verbinden)	7
als team een eenheid vormen, één taal spreken, dominantie voorkomen, vermogen om een gewogen oordeel te formuleren, ook je mond kunnen houden	6
weet hoe je dingen moet overbrengen, duidelijk advies geven, mensen moeten het begrijpen	5
betrokkenheid bij de stad, weten wat er speelt, antenne, gedrevenheid	4
kritisch zijn, even tegenduwen met bepaald gezag, lef hebben om te zeggen: zo gaan wij er niet positief over adviseren	3
vertrekken vanuit het plan en beoordelen vanuit de kaders, en niet vanuit eigen mening, dienstbaar aan het plan en het proces, niet op de stoel van de architect gaan zitten	3
patstelling voorkomen, niet blijven doorgaan maar oplossingsgericht, hoe dan wel? Breed werken maar niet zonder grenzen, het moet ook een keer klaar zijn	2
vertrouwen met ambt apparaat opbouwen en vasthouden	2
oplossingsgerichtheid uit de bouwpraktijk, veel praktijkervaring, ervaring met advisering in andere steden	2
weten in welke rol ze aan tafel zitten, waar ze wel en waar ze niet iets over kunnen zeggen	1
feeling voor politieke belangen, een beetje onderhandelen en polderen	1

Er wordt op gewezen dat diversiteit (gender, leeftijd, etniciteit) binnen de commissie zeer wenselijk is.

“Het is ook verbinden. Dat je in staat bent te verbinden met mensen. Je krijgt als commissie heel veel verschillende mensen over de vloer. Dan heb je het nodige inlevingsvermogen nodig. Een opdrachtgever is een heel ander persoon dan een architect of gemeenteambtenaar. Diversiteit (gender, leeftijd, etniciteit) binnen de commissie lijkt me zeer wenselijk.”

De rol van de voorzitter wordt benadrukt. De voorzitter hoeft niet persé neutraal te zijn, hij of zij kan ook een eigen discipline inbrengen. Wat de voorzitter vooral moet kunnen is balans houden tussen structuur en orde aan de ene kant, en empathie aan de andere kant. Hij of zij moet voorkomen dat de leden elkaar tegenspreken en altijd het oordeel eenduidig naar buiten brengen. En erop toezien dat het helder op papier komt te staan.

3.3.9 Participatie en draagvlak

Iedereen vindt dat bewoners moeten worden geraadpleegd over het kwaliteitsbeleid voor hun wijk. Maar participatie moet gescheiden blijven van de advisering, zo stellen de meeste geïnterviewden. Participatie gebeurt vanuit het eigen belang. Maatschappelijke participatie over de vraag of een initiatief gewenst is en een doel dient dat iedereen graag ziet, wordt gewaardeerd. Maar in de fase van uitwerking en vergunningverlening moet de gemeente integraal beoordelen of het voldoet aan allerlei beleid en regels en of het ook het grote

maatschappelijke belang dient. Daarbij laat de gemeente zich onafhankelijk adviseren door experts.

“Als overheid moet je het particuliere belang kennen en wegen, maar het particuliere belang gaat niet vóór een maatschappelijke doelstelling. Je moet als overheid de langere termijn bezien, niet altijd het directe belang van mensen die nu in deze stad wonen maar het belang van de mensen over honderd jaar.”

Een andere vraag is hoe er maatschappelijk draagvlak wordt gecreëerd voor de kwaliteitsadvisering in het algemeen. De leden van de oude ARK vonden de commissie te weinig zichtbaar in Haarlem, maar het is er nooit van gekomen daar iets mee te doen. Het benoemen van een burgerlid in de commissie zou ook kunnen bijdragen aan maatschappelijk draagvlak, maar daar zijn veel haken en ogen aan verbonden (zie verder onder samenstelling commissie).

“De ARK was naar mijn mening de afgelopen jaren te weinig zichtbaar in Haarlem. Je komt in de pers als er problemen zijn, maar niet als het gaat om het begeleiden van geslaagde projecten die belangrijk zijn voor de stad. De commissie gaat te weinig het gesprek aan, burgers weten te weinig waar de ARK mee bezig is. Er zijn veel projecten die in openbaarheid mogen worden besproken maar er is niemand die langskomt. Dat is een gemis. Je zou op de Grote Markt moeten gaan zitten, zodat mensen in het voorbijgaan een discussie kunnen meemaken. Of een open dag, een open bijeenkomst in het ABC of zo iets. (...) Maar je moet meer zichtbaarheid en draagvlak creëren, anders voedt het de achterdocht. Het is belangrijk dat je draagvlak hebt voor je werk. Dat je kunt uitleggen waarom het werk van de ARK belangrijk is voor de stad en hoe het in elkaar zit.”

“Het is heel belangrijk hoe die participatie geregeld wordt. Niet alleen maar op projecten maar ook over wat je met welstand in zijn algemeenheid wilt. Dat zijn twee verschillende dingen. (...) Wat ik een heel belangrijk advies vind, misschien wel het belangrijkste, is dat je de burgers van een wijk of buurt waarin je dit soort dingen wil veranderen, consulteert en hun advies zeer serieus neemt zo niet bindend laat zijn. Het gaat over hun woning en hun onroerend goed. Dat is misschien wel het meest belangrijke advies.”

4. Invalshoeken voor de nieuwe ARK

4.1 Verkenning van verschillende invalshoeken

Een verkenning van verschillende invalshoeken voor de advisering geeft meer zicht op de mogelijkheden voor de toekomst van de ARK Haarlem. De vraag hierbij is waar, wanneer en onder welke condities de ARK wel, of juist niet, meerwaarde heeft voor de stad. De verkenning is opgesteld in nauwe samenwerking met een team ambtenaren van OMB en VTH en het gemandateerde commissielid van de interim-ARK.

In een brainstorm werd gekozen voor drie invalshoeken: 1) de dagelijkse veranderingen van de stad, 2) de beschermde gebieden en gebouwen, en 3) de grote ontwikkelingen. Deze invalshoeken vormen geen keuzemenu maar moeten naast elkaar worden gezien. Bij elke invalshoek is een vloeiende overgang tussen de collegiale, *beleidsgerichte advisering* (bijvoorbeeld over beleidskaders, masterplannen, beeldkwaliteitsplannen, ontwikkelvisies, ruimtelijke programma's van eisen) naar de *advisering over activiteiten* (opgavegericht, ontwerpgericht of beoordelingsgericht) van belang. De collegiale, beleidsgerichte advisering gaat vooraf aan de

formele schriftelijke advisering aan het college over vergunningaanvragen. Het belang van deze collegiale advisering wordt in Haarlem al decennialang onderkend en is sinds 2002 expliciet vastgelegd in de toenmalige "Verordening op de Adviescommissie Welstand en Monumenten". Deze vorm van advisering roept op dit moment echter ook spanning op. Moet het gestuurd worden vanuit samenwerking, betrokkenheid en een brede belangenafweging (bijvoorbeeld volkshuisvesting, economie, draagvlak in de buurt) of vanuit de onafhankelijke deskundigheid op enige afstand?

De invalshoeken zijn hieronder uitgewerkt in een korte verhaallijn, waarbij we ingaan op de aard van de ingrepen, de beleidskaders en processen, de relatie met andere werkprocessen in de gemeente, de samenstelling van de ARK (of een subcommissie voor de bewuste invalshoek). Tot slot wordt de meerwaarde van de advisering voor deze invalshoek besproken.

4.2 De dagelijkse veranderingen van de stad

Ingrepen

Deze invalshoek verkent de meerwaarde van de ARK voor de ruimtelijke kwaliteit van de vele dagelijkse ingrepen overal in de stad. Denk aan nieuwbouw of verandering van kleine appartementsgebouwen, dakopbouwen of aanbouwen aan woningen, reclame-uitingen, straatmeubilair, etc. Het gaat hier vooral om relatief kleine ingrepen die in de loop der tijd het aanzien van een gebouw, straat of buurt aanzienlijk kunnen veranderen.

Bij deze invalshoek is draagvlak voor de ruimtelijke kwaliteit in de buurten van groot belang. Het gaat om de gezamenlijke leefomgeving en de kwaliteit die de mensen belangrijk vinden. Gebiedsgericht beleid is noodzakelijk: wat in de ene buurt geen afbreuk doet aan de kwaliteit, doet dat op een andere plek wel.

Beleidskaders

Goede, eenvoudige beleidskaders voor de kleine ingrepen zijn essentieel. Dat kan bijvoorbeeld met behulp van de 'regelpyramide'



Duidelijk moet zijn dat iedereen op grond van de Omgevingswet een zorgplicht heeft voor goede omgevingskwaliteit. Ook moet aangegeven worden binnen welke gebieden een ingreep op basis van algemene regels (zonder vergunning) kan worden uitgevoerd. Waar dat niet kan moeten de regels voor binnenplanse vergunningen en de randvoorwaarden voor buitenplanse vergunningen duidelijk zijn.

Processen

Voor binnenplanse vergunningen kan in principe een ambtelijke toets aan de beleidskaders volstaan. Deze ambtelijke toets valt niet onder de verantwoordelijkheid van de ARK. Als de

planbeoordelaar twijfelt, kan hij of zij het plan via de secretaris van de ARK aan de (gemandateerde van de) ARK voorleggen. Op dat moment wordt de ARK verantwoordelijk voor het advies.

Voor buitenplanse vergunningen en nieuw in te zetten trends zou altijd advies aan de ARK gevraagd moeten worden. In zo'n geval is er immers geen gedetailleerd beleidskader en moet worden beoordeeld of het plan bijdraagt aan 'een evenwichtige toedeling van functies aan locaties'. Dit kan voor ruimtelijke kwaliteit bijvoorbeeld worden uitgewerkt met Gouden Regels. De adviezen van de ARK zullen hier vooral een trendsettend zijn. Zodra een trend is gezet, kan deze worden toegevoegd aan de regels voor binnenplanse vergunningen en actualisering van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit.

Relatie met andere werkprocessen in de gemeente

Het gaat hier om plannen die niet via stedenbouw of erfgoed binnen komen. Belangrijk is de mogelijkheid van een vooroverleg voorafgaand aan de aanvraag omgevingsvergunning, om te peilen of de ARK zich kan vinden in het ontwerp. Voor deze verzoeken is op dit moment geen proces.

In de buitenplanse situaties moet de ARK zo vroeg mogelijk ingeschakeld worden. Dat betekent dat opgavegericht en ontwerpgericht vooroverleg over een vergunningaanvraag mogelijk moet zijn.

Een mogelijkheid om stroperigheid en lange adviseringstijd te voorkomen, is om kleine plannen te behandelen in een gezamenlijke zitting van de afdelingen Omgevingsbeleid, Erfgoed en Vergunningen. Voor plannen die niet ambtelijk getoetst kunnen worden, kan dan ook de gemandateerde van de ARK aanschuiven en een onafhankelijk advies namens de ARK geven.

Samenstelling ARK

Het accent bij de advisering over deze ingrepen ligt op de architectuur. De samenstelling van de (sub)commissie voor deze ingrepen is bijvoorbeeld: twee architecten, een stedenbouwkundige/openbare ruimte specialist en een specialist op het gebied van erfgoed (dat kan een architectuurhistoricus zijn, maar ook een bouwhistoricus of een restauratiearchitect). Een of meerdere leden kunnen worden gemandateerd voor bepaalde taken.

Meerwaarde

De meerwaarde van de ARK zit hier vooral in een gedetailleerd advies over de architectuur, in samenhang met de context waarin ook erfgoed, stedenbouw en openbare ruimte van groot belang zijn. Architectuur is hierbij méér dan esthetiek of beeldkwaliteit, het gaat ook om bruikbaarheid en duurzaamheid van bouwwerken.

De ARK kan hier in direct overleg met initiatiefnemers veel kwaliteit toevoegen, zowel voor de stad als voor de gebruikers van een pand of een gebied. De ARK kan ook een bijdrage leveren aan het draagvlak onder burgers.

4.3 De beschermde gebieden en gebouwen

Ingrepen

Deze invalshoek verkent de meerwaarde van de ARK voor behoud en ontwikkeling van het cultureel erfgoed van de stad. Het gaat hierbij zowel om beleidsgerichte advisering aan de afdeling erfgoed als om de beoordelingsgerichte advisering bij een vergunningaanvraag die eerder door de afdeling erfgoed is begeleid. Het advies is bij voorkeur integraal op het hoogste schaalniveau

(stedelijk/landschappelijke weefsel, openbare ruimte, groen, water) tot gedetailleerd op het laagste schaalniveau (bijvoorbeeld het herstellen en vervangen van voegwerk van een monument).

De laatste check (zo mogelijk door een gemandateerde) is nodig om te zien of alles volgens de afspraken is uitgevoerd. Deze advisering zou heel goed gebiedsgericht kunnen worden uitgevoerd met een subcommissie voor de beschermde gezichten en monumenten. Ook hier is draagvlak in de buurten belangrijk, maar het publieke belang van het cultureel erfgoed en de noodzakelijke deskundigheid om daarmee om te gaan, telt zwaar.

Beleidskaders

Voor de kleine ingrepen: zie hierboven. Voor de beschermde gezichten werd in de interviews gewezen op de noodzaak van extra aandacht voor de koers, de waardestellingen en de randvoorwaarden bij nieuwbouw. In de beschermde gezichten is in ieder geval kwaliteitsbeleid nodig voor vergunningvrije ingrepen, kleine ingrepen, grote ingrepen, aanpassingen en herinrichtingen van de openbare ruimte.

Processen

Duidelijkheid is nodig over de vraag welke plannen op welk moment aan de ARK worden voorgelegd. Voor erfgoedplannen is het collegiale vooroverleg belangrijk, maar in die fase is de rolverdeling en verantwoordelijkheid nog niet altijd duidelijk. Voorgesteld wordt om in ieder geval tijdig collegiaal advies te vragen over ingrepen aan beschermde monumenten, Orde 2 plannen en in beschermde stadsgezichten.

De adviesvraag moet steeds helder zijn. In het algemeen kan de adviesvraag voor verschillende plannen vastgelegd worden in een protocol. Dit kan door de betreffende ambtenaar worden aangevuld met een specifieke adviesvraag.

De overdracht van de afdeling erfgoed naar de afdeling vergunningen behoeft aandacht. De afspraak tussen de afdelingen is nu dat adviezen binnen twee weken na het aanmaken van een deelzaak in Squit worden gegeven. Dit duurt echter vaak langer. De planbeoordelaar beheert de deelzaken, maar gezien de drukte is het niet altijd mogelijk hier consequent in te handelen. Als adviezen langer op zich laten wachten hebben andere afdelingen minder tijd voor hun adviezen omdat de fatale beslistermijn snel in het zicht komt bij opvolgende adviezen.

Relatie met andere werkprocessen in de gemeente

Er is nog geen duidelijkheid over de manier waarop 'erfgoed' aan de Stadstafel wordt vertegenwoordigd.

Samenstelling ARK

Het accent bij de advisering over deze ingrepen ligt op behoud, herstel en ontwikkeling van monumenten en cultureel erfgoed in brede zin. De samenstelling van de (sub)commissie voor deze plannen kan bijvoorbeeld zijn: een architectuurhistoricus, een restauratiearchitect met directe ervaring in de praktijk, een architect, een stedenbouwkundige/openbare ruimte specialist. Een of meerdere leden kunnen worden gemandateerd voor bepaalde taken.

Meerwaarde

De meerwaarde van de ARK zit hier vooral onafhankelijk collegiaal meedenken tijdens de begeleiding van plannen door de vakgroep erfgoed en afdeling beheer en beleid openbare ruimte, gekoppeld aan een beoordeling tijdens de vergunningsfase. De ARK heeft toegevoegde waarde als ze op enige afstand meekijkt in het 'middendeel' van het proces, als de verantwoordelijke

ambtenaar er diep in zit. De ARK kijkt dan vooral vanuit de context, en kan erfgoedaspecten combineren met stedenbouw, openbare ruimte en architectonische kwaliteit. De check op het eind is nodig maar kan nooit op zichzelf staan bij deze plannen.

4.4 De grote ontwikkelingen

Ingrepen

Deze invalshoek verkent de meerwaarde van advisering door de ARK bij de grote nieuwe ontwikkelingen in de stad, bijvoorbeeld de ontwikkelzones. Het gaat hierbij zowel om beleidsgerichte advisering aan de afdelingen omgevingsbeleid en beheer en beleid openbare ruimte, als ook om de beoordelingsgerichte advisering bij een vergunningaanvraag die eerder door deze afdeling(en) is begeleid. Die laatste check (zo mogelijk gemandateerd) is nodig om te zien of alles volgens de afspraken is uitgevoerd.

Beleidskaders

De beleidskaders voor deze ontwikkelingen worden door de vakafdelingen gemaakt. De ARK kan daarover adviseren, vooral vanuit de vraag of ze consistent zijn met bestaande kwaliteitsbeleid en of ze voldoende houvast bieden bij de uitwerking en beoordeling van projecten.

Het beleidskader voor de openbare ruimte vraagt aandacht.

Processen

In de Definitiefase van het HRPP stelt de ambtelijke dienst de kaders op die door de raad worden vastgesteld. Voorafgaande aan de vaststelling vindt inspraak plaats. Op dat moment worden de conceptkaders ook besproken in de ARK: zijn de kaders duidelijk, kan de ARK er bouwplannen en inrichtingsplannen mee beoordelen en zijn er eventueel collegiale aandachtspunten die de ARK wil meegeven?

Tijdens de Ontwerpfase komen dan de bouwplannen en inrichtingsplannen behorend bij de ontwikkeling ter beoordeling langs in de ARK.

De overdracht vanuit het vooroverleg naar het vergunningproces is erg belangrijk. Er moeten geen zaken/processen dubbel worden gedaan. Continuïteit is belangrijk maar de 'tijd' wordt hier tegelijk ook een valkuil genoemd. Besluitvormingsprocessen duren lang. Deelgebieden worden met verschillende snelheden ontwikkeld en uitgevoerd, waardoor de samenhang verloren dreigt te gaan. Vastgestelde visies zijn soms al achterhaald op het moment van uitvoering. En de adviescommissie kan in die tijd al twee of drie keer van samenstelling veranderd zijn.

Relatie met andere werkprocessen in de gemeente

Bij sommige grote ontwikkelingen is er sprake van een supervisor. De supervisor wordt door de gemeente ingezet op grote, complexe en langdurige ontwikkelingen met als doel de continuïteit, samenhang en kennis gedurende de looptijd van de ontwikkeling te garanderen. De supervisor verzorgt de begeleiding tijdens de uitwerking van de diverse deelprojecten. Daarmee draagt de supervisor bij aan de verlichting van werkdruk in de ambtelijke organisatie. De precieze afstemming en overdracht van de werkzaamheden van de supervisor naar de ARK wordt nog uitgewerkt in het profiel Haarlemse supervisor.

Gepleit wordt voor eenduidigheid in de relatie van de ARK met de verschillende supervisors, met betrekking tot de verantwoordelijkheden en de afstemming en overdracht van de werkzaamheden.

Samenstelling ARK

Het accent bij de advisering over deze ingrepen ligt op de relatie tussen landschap, openbare ruimte, stedenbouw, duurzaamheid en cultureel erfgoed in brede zin, met de uiteindelijke architectuur. De samenstelling van de (sub)commissie voor deze plannen kan bijvoorbeeld zijn: een architectuurhistoricus, een architect, een stedenbouwkundige, een landschapsarchitect en een duurzaamheidsspecialist. Een of meerdere leden kunnen worden gemandateerd voor bepaalde taken.

Meerwaarde

De meerwaarde van de ARK zit hier vooral in de strategische blik en het onafhankelijk collegiaal meedenken tijdens de begeleiding van plannen door de stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten en projectleiders, gekoppeld aan een beoordeling tijdens de vergunningfase uit het HRPP. De ARK heeft toegevoegde waarde als sparringpartner en bewaakt ook de continuïteit in (langdurige) ontwikkelingsprocessen. Ook hier geldt: een check op het eind is nodig maar kan nooit op zichzelf staan bij deze plannen.

5. Aanbevelingen

De bevindingen maken duidelijk dat de toekomst van de ARK van veel meer zaken afhangt dan van de invulling van de ARK zelf. Daarom hebben de meeste aanbevelingen betrekking op de inbedding van de ARK in een gemeentelijk kwaliteitsbeleid. Het creëren van een heldere governance structuur voor ruimtelijke kwaliteit is een belangrijke opgave voor de gemeente.

5.1 Maatschappelijke doelen en kwaliteitsambities

De eerste aanbeveling is het organiseren van een dialoog over de maatschappelijke doelen en de kwaliteitsambities die ten grondslag liggen aan het adviesstelsel. Uiteraard is inbreng van 'de stad' hierbij onmisbaar, bijvoorbeeld door maatschappelijke organisaties met raakvlakken aan omgevingskwaliteit te betrekken. Deze dialoog hangt nauw samen met de vraag hoe de zorgplicht voor goede omgevingskwaliteit wordt uitgewerkt in de Omgevingsvisie. De Gouden Regels uit de Nota Ruimtelijke Kwaliteit kunnen hierbij ook worden ingezet, zijn ze nog actueel?

De behoefte aan een stabiele koers op niveau van de stad als geheel is groot. De uitwerking van kwaliteitsambities is niet alleen een zaak van woorden maar ook, vooral misschien wel, van beelden. Er is aandacht gevraagd voor het stadsontwerp. Vanuit het stadsontwerp wordt de ontwerpregie over projecten gevoerd. Vanuit het stadsontwerp wordt omgevingskwaliteit of ruimtelijke kwaliteit ingevuld.

Het is van groot belang expliciet te zijn over de interpretatie van 'de kwaliteit van de stad'. Wordt kwaliteit smal, breed of integraal opgevat?

- Smal: vanuit het object, gericht op de architectuur, de monumenten.
- Breed: vanuit de context, gericht op weefsel, structuur en samenhang, ruimtelijke schaalniveaus.
- Integraal: vanuit de fysieke leefomgeving als geheel, gericht op samenbrengen van gezondheid, veiligheid en omgevingskwaliteit, op het samengaan van natuur en cultuur.

Over het algemeen geldt: hoe vroeger in het planvormingsproces, hoe integraler de kwaliteit kan of zelfs moet zijn. Integratie kan vooral plaatsvinden op het niveau van de doelstellingen en opgaven.

De vraag is ook steeds: wie is de eigenaar van een kwaliteitsambitie? Dat moet op niveau van de stad duidelijk zijn. Welke personen zijn aanspreekbaar en hoe en op welk niveau worden de kwaliteitsambities geïntegreerd?

5.2 Regie van de kwaliteitsregie

De tweede aanbeveling is het instellen van blijvende 'regie van de kwaliteitsregie' op een voldoende hoog niveau in de organisatie. Een klein ambtelijk team zou bijvoorbeeld de verantwoordelijkheden moeten stroomlijnen, en het functioneren van de betrokkenen (op dit aspect) moeten monitoren. Loopt alles naar wens, waar liggen knelpunten, is het duidelijk voor iedereen?

Het opstellen van een overzicht van de gewenste betrokkenen bij de kwaliteitsadvisering en hun verantwoordelijkheden is zeer gewenst. Dat vraagt om keuzes: wie adviseert wanneer, waarover? Als de gewenste rollen en verantwoordelijkheden duidelijk zijn, kunnen deze worden gekoppeld aan de processen. Dan ontstaat een samenhangend adviesstelsel. Het zou goed zijn om dit stelsel ook echt in beeld te brengen met een (iconische) schets die inzichtelijk maakt op welke momenten en via welke lijnen de kwaliteitsadvisering een rol speelt.

Hierbij moet waarschijnlijk onderscheid worden gemaakt naar gebied (bijvoorbeeld: beschermde gezichten, ontwikkelzones, overige gebieden) en naar aard van de initiatieven (bijvoorbeeld: groot ontwikkelproject, middelgrote projecten, kleine ingrepen).

De advisering over openbare ruimte projecten is een punt van aandacht. Hier is de gemeente zelf opdrachtgever en speelt meestal geen vergunningprocedure. Hier zou collegiale kwaliteitsadvisering misschien nog wel meer op zijn plek zijn dan bij projecten van private partijen. Aanbevolen wordt om te onderzoeken of en hoe dit mogelijk gemaakt kan worden.

5.3 Kaderen van de kwaliteitsregie

De derde aanbeveling is het in kaart brengen en zo nodig actualiseren van het kwaliteitsbeleid. Kwaliteit is geen vaststaand gegeven, het is verbonden met waardering en perceptie. Het vraagt kennis van de bestaande waarden en afspraken over de omgang daarmee, zoals bijvoorbeeld gegeven in de Cultuurhistorische Hoofdstructuur.

Voor het opstellen van het omgevingsplan is overzicht nodig. Wat kan de gemeente vastleggen met algemene regels? Wat zijn vanuit het kwaliteitsbeleid de doelregels voor 'evenwichtige toedeling van functies aan locaties'? Hoe worden beoordelingsregels geformuleerd en welke beleidsregels horen daarbij?

Tijdens de interviews is nadrukkelijk gepleit voor meer aandacht voor het erfgoedbeleid: zowel voor waardstellingen en het ontwikkelen van gebiedsgericht beleid voor het samengaan van oud en nieuw in de beschermde gezichten, als voor het ontwikkelen van algemene regels voor veel voorkomende kleinere ingrepen in de beschermde gezichten.

5.4 De toekomst van de ARK

Onder de ambtenaren is veel draagvlak voor continuering van een onafhankelijke commissie van ervaren ontwerpers en andere deskundigen met een brede taakomschrijving. Het ligt voor de hand dat de toekomstige ARK de wettelijke status krijgt van gemeentelijke adviescommissie, zoals bedoeld in artikel 17.9 van de Omgevingswet. Omdat de wettelijke grondslagen van de huidige ARK vervallen (de betreffende artikelen in de Woningwet en de Erfgoedwet) moet de gemeente een nieuwe verordening vaststellen op basis van de Omgevingswet. De VNG heeft daarvoor een modelverordening opgesteld. De invulling hangt samen met de maatschappelijke doelen en kwaliteitsambities van de gemeente, de inrichting van een samenhangend adviesstelsel, de proceslijnen en de inhoudelijke kaders voor de kwaliteitsregie.

Hoewel het onmogelijk is om nu al precies te zeggen hoe de commissie ingericht zou moeten worden, kan vanuit het onderzoek wel een aantal uitgangspunten worden meegegeven:

- De huidige Verordening op de ARK is op de meeste punten nog verrassend actueel. Hoewel een nieuwe verordening nodig is, kan de huidige verordening als richtlijn dienen.
- De commissie moet in ieder geval een taak krijgen in de advisering over de dagelijkse veranderingen van de stad, de beschermde gebieden en gebouwen, en de grote ontwikkelingen. Deze invalshoeken vragen een eigen aanpak, een eigen accent in commissiesamenstelling en duidelijkheid over de verantwoordelijkheden. Een oplossing kan zijn om met verschillende gemandateerde subcommissies te werken. De overkoepelende plenaire commissie zou dan een strategische adviesfunctie kunnen krijgen.
- De meeste geïnterviewden vinden de naam Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit een goede naam. Dat geeft aan dat het breder is dan het visuele aspect en de objectgerichte benadering, en houdt tegelijk ruimtelijke kwaliteit wel herkenbaar in het grotere geheel van omgevingskwaliteit. Extra inbreng op het gebied van kwaliteitsambities van de omgevingsvisie (wellicht: landschap, openbare ruimte, groen en de ruimtelijke aspecten van duurzaamheidsingrepen) is het overwegen waard.
- De commissie moet vakkundig geleid worden en regelmatig op haar functioneren worden beoordeeld, zowel per lid als in het geheel.
- Bij de benoeming van commissieleden spelen niet alleen vakkundigheid en ontwerpkracht een rol. Er zijn veel intermenselijke competenties genoemd. Ook aandacht voor een gemengde samenstelling qua gender en kleur is van belang.
- De ambtelijke voor- en nazorg van commissievergaderingen is uitermate belangrijk. De behandeling van de plannen in de ARK kan worden geoptimaliseerd door een gestroomlijnde organisatie en voorbereiding van de plannen binnen de gemeente en door een duidelijke vraagstelling en helder opgestelde kaders.

Colofon
Onderzoek en tekst:
José van Campen woord en plaats
in opdracht van de gemeente Haarlem

Maart 2021

Bijlage 1: Overzicht van geïnterviewden

In volgorde van opkomst:

- Ronald Algra, secretaris ARK
- Debby Alferink, senior planbeoordelaar specialist, secretaris en (gemandateerd) lid interim ARK
- Ton van Buggenum, teammanager bureau vergunningverlening
- Willen Hein Schenk, stadsarchitect
- Arjen den Breejen, VTH, plantoelichter ARK
- Maartje Taverne, afdeling OMB/erfgoed
- Hugo Rots, afdeling OMB/stedenbouwkundige
- Hugo Alefs, afdeling OMB/erfgoed
- Roald van Splunter, afdeling OMB/landschapsarchitect
- Marjoleine van Schaik, afdeling OMB/erfgoed
- Sara Stroux, lid oude ARK
- Stefan Gall, lid oude ARK
- Jaap Gräber, lid oude ARK
- Marcel van Winsen, lid oude ARK

Bijlage 2: De vragen voor de interviews

A: Het Haarlemse adviesstelsel in het algemeen

1. Wat is uw visie op het toekomstige adviesstelsel voor Haarlem. Welke inhoudelijke en/of procedurele en/of organisatorische uitgangspunten zou de gemeente moeten hanteren?
2. Welke adviesrollen (zie afbeelding op pagina 6 van de Handreiking) zouden in dit toekomstige stelsel moeten worden onderscheiden en hoe en door wie worden die ingevuld?
3. Hoe verhoudt de advisering door deskundigen zich tot maatschappelijke participatie?

B: De rol van de toekomstige gemeentelijke adviescommissie

1. Inhoud: waarover adviseert deze commissie? Hoe 'breed' is het advies en over welk type plannen gaat het?
2. Samenstelling: welke disciplines, burgerlid, ambtelijk lid/leden?
3. Samenwerking met gemeentelijk apparaat: op welk moment zou de commissie moeten adviseren en hoe zou de taakverdeling tussen de commissie en de afdelingen OMB en VTH idealiter worden ingevuld? Wat zou de positie en rol van de commissie moeten zijn in relatie tot de Stadstafel (en de fasen en producten van het Haarlems Ruimtelijk Plan Proces)?
4. Dienstverlening: hoe zou het contact tussen de commissie en initiatiefnemers, zoals vergunningaanvragers, architecten, belanghebbenden etc. idealiter moeten verlopen?
5. Welke competenties en skills zijn nodig om de advisering deskundig, efficiënt en effectief te laten zijn?
6. Wat zou een goede naam zijn voor de toekomstige adviescommissie?

C: Tot slot

1. Heeft u andere onderwerpen, vragen of opmerkingen die in het onderzoek aan de orde moeten komen, en zo ja, welke en waarom?